

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן

- א. רבי יהודה בן בבא אחריני הווי בהדיה והאי דלא חשיב להו משום כבודו דרבי יהודה בן בבא.....1
- ב. כל האומר רבי מאיר לא סמכו רבי עקיבא אינו אלא טועה סמכיה רבי עקיבא ולא קיבלו סמכיה רבי יהודה בן בבא וקיבלו.....2
- ג. סנהדרין נוהגת בין בארץ ובין בחוצה לארץ אלא דלא סמכינן בחוצה לארץ ... חד דהוה גבייהו סמכוהו וחד דלא הוה גבייהו לא סמכוהו.....3
- ד. ויצאו זקניך ושפטוך זקניך שנים שופטיך שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן חמשה ... מיוחדין שבזקניך.....4
- ה. ויצאו הן ולא שלוחן ומדרו שאפילו נמצא בעליל לעיר צריך לעסוק במדידה.....5
- ו. וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם.....6
- ז. לדבר הרשות מי מצו נפקי והכתיב שדרך אגן הסהר אל יחסר המזג אלא פשיטא לדבר מצוה.....8
- ח. אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית דין של שבעים ואחד.....9
- ט. איזהו מעשר שני שאין דמיו ידועין פירות שהרקיבו ויין שהקרים ומעות שהחלידו ... פודין אותו בשלשה לקוחות ... אפילו נכרי אחד מהן אפילו אחד מהם בעלים ... איש ושתי נשיו פודין מעשר שני שאין דמיו ידועין.....10
- י. ההקדשות בשלשה ... ערכין המטלמלין ... באומר ערך כלי זה עלי.....11

דף יד.

א. רבי יהודה בן בבא אחריני הווי בהדיה והאי דלא חשיב להו משום כבודו דרבי יהודה בן בבא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

כבר התבאר לעיל דף ב. ודרף יג: שאין סומכין סמיכה¹ שהיא מינוי הזקנים לדיינות, אלא בשלשה, והוא שיהיה האחד מהן סמוך מפי אחרים².

ב. כל האומר רבי מאיר לא סמכו רבי עקיבא אינו אלא טועה סמכיה רבי עקיבא ולא קיבלו סמכיה רבי יהודה בן בבא וקיבלו

י"א³ שאין לסמוך הצעיר בשנים ומסתבר שפחות מכן ח"י שנה נקרא צעיר לענין זה.

¹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה ג

² טעם מבואר שאם הם עצמם אינם סמוכים היאך יסמכו אחרים שאם לא כן לא נמצאו סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו ומיהו אם היה אחד מהשלשה סמוך סגי בהכי ונ"ל ראייה מדאקשינן בגמ' וחד לא סמיך והא אמר רב יהודה ברם זכור אותו האיש לטובה ור' יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל וכו' ומשני ר"י בן בבא אחריני הוו בהדי והא דלא חשיב להו משום כבודו של ר"י בן בבא ואי איתא דסמוכין הוו אמאי לא חשיב להו א"ו לא הוו סמוכין ומשום כבודו של ר"י לא מני להו. רדב"ז שם אמנם בכס"מ כתב מקור אחר דאקשינן לעיל יג: אילימא מדכתיב ויסמוך את ידיו עליו א"ה תיסגי בחד וכו' משה במקום ע"א קאי א"ה ליבעי ע"א קשיא וסובר רבינו דכיון דאסיקנא בקשיא ופשיטא דלא בעינן ע"א ואם כן בחד סגי ולדהויה דברייתא דבעינן ג' אי אפשר א"כ יש לנו לומר דכי קתני בברייתא ג' לאו בכלהו סמוכין עסקינן דאם כן קשיא דאביי אלא חד סמוך סגי ומיהו בעינן עמיה שנים דהווי שלשה

³ ודע דכפי המתבאר מפי רש"י ז"ל בסוגיית דסמכיה ר' עקיבא לר' מאיר ולא קבלו לפי שעדיין היה בחור ורך בשנים אין סומכין אותו וכן מוכח מפירושו גבי הך דלקמן בסוגיית דבית עלי לא יבואו לכלל סמיכה אבל רבינו שלא הזכיר ענין זה דבחור אין סומכין אותו משמע דמפרש מה שלא קבלו סמיכה דסמך רע"ק לר"מ אינו מחמת עיכוב דדינא אלא דלא רצו אותו וכשבא רבי יהודה בן בבא עשה סמיכה אחרת כפי רצונם ודלא כרש"י ז"ל. לחם יהודה שם. ובאגרת רב שרירא מובאה הגירסא ולא קבלו דיניק הוי וכו' בדק"ס ובע"י וכן פי' רש"י הכא. ונראה שר"ל ולא קבלו היינו שלא נצטרפו לר"ע עוד שנים לסמיכה זו, דאלו נסמך כדין לא מצינו שיכול מי שהוא להתנגד ועי"ז לבטל הסמיכה, ורק משום דיניק הוי לא צירפו עצמם לעיקר הסמיכה, ויתכן שר' מאיר היה אז פחות מכן י"ח ע' הו"מ סי' ז' סע' ג ד"א שאינו ראוי לדון אלא מכן י"ח ומעלה כוועיין מרגליות הים הביא מברכות כ"ח א בראב"ע שנתמנה בהיותו בן י"ח, ובסוף הוריות שרבה מלך כ"ב שנין וידענו שחי ארבעים שנה ע' ר"ה י"ח ומוע"ק כ"ח הרי שנתמנה בהיותו בן י"ח אבל לא מצינו בפחות מגיל זה עמש"כ בס' נפש חיה או"ח סי' נ"ג סע' י"ח ולכן לא הצטרפו לסמיכה, ויעוין בירושלמי הכא ה"ב דנתכרכמו פני ר' שמעון כשאמר ר"ע ישב ר"מ תחילה כו' ובשי"ק שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ג. סנהדרין נוהגת בין בארץ ובין בחוצה לארץ אלא דלא סמכינן בחוצה לארץ... חד דהוה גבייהו סמכוהו וחד דלא הוה גבייהו לא סמכוהו

אין סומכין זקנים⁴ בחוצה לארץ ואף על פי שאלו הסומכין נסמכו בארץ ישראל, אפילו היו הסומכין בארץ והנסמך חוצה לארץ אין סומכין⁵, ואין צריך לומר אם היו הסומכין בחוצה לארץ והנסמכין בארץ.

היו שניהם בארץ סומכין אותו אף על פי שאינו עם הסמוכים במקום אחד, אלא שולחין לו או כותבין לו שהוא סמוך ונותנין לו רשות לדון דיני קנסות הואיל ושניהם בארץ, וכל ארץ ישראל שהחזיקו בה עולי מצרים ראויה לסמיכה⁶.

אולם בית דין שנסמכו בארץ ישראל⁷ למרות שיצאו חוצה לארץ הרי הם דינים דיני קנסות בחוצה לארץ כדרך שדנים בארץ, שסנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ והוא שיהיו סמוכים.

⁴ רמב"ם שם הלכה ו

⁵ ובתו"ח כ' נראה טעמא דמילתא לפי שהסמיכה נמשכת איש מפי איש עד מרע"ה שנתן הקדוש ברוך הוא את רוחו עליו והוא סמך את יהושע והזקנים ונתן מרוחו עליהם נמצא שכל סומך משפיע להנסמך קצת מרוה"ק שנמשך עליו מהש"ת ולהכי הדיינים הנסמכים נקראים אלהים לפי שקבלו השפעה הבאה מאת ה', לכן אין סמיכה בחו"ל שאין השכינה שורה על האדם בחו"ל כדפתח ר"א עליה דר"ה ראוי היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שבכל גרמה לו וא"כ אין שפע רוה"ק רק על הנסמך בא"י

⁶ עיין במפרשים שם שהביאו מקור לזה, אולם עיין באו"ש שכתב בזה פי' חדש וז"ל "פירוש אף ע"ג שלא החזיקו עולי בבל, ושם בטלה קדושת הארץ בבית שני, אעפ"י כן ראויה לסמיכה, וטעמו דחזינא לענין שישנו רוב הקהל בהוראה עפ"י ב"ד דאמרו בהוריות דף ג' (ע"א) הלכו אחרי רוב יושבי ארץ ישראל, ע"ז אמר ר"ל בירושלמי (פסחים פ"ז ה"ו) להוראה הלכו אחר ישיבת ארץ ישראל, ואח"ז אמר ריב"ל להוראה הלכו מלבוא חמת עד נחל מצרים, וזה דקמ"ל דרק הגי דכבשו עולי מצרים, ואעפ"י שבטלה קדושתן, דמאמנון עד נחל מצרים לא כבשו עולי בבל, כמבואר בהלכות תרומות פרק א', חזינא דסמיכת ב"ד לא תליא רק במה שכבשו עולי מצרים, ומשו"ה לענין קרבן ג"כ תלוי בהן.

⁷ שם הלכה יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ד. ויצאו זקניד ושפטיד זקניד שנים שופטיד שנים ואין בית דין שקול מוסיפינ עליהן עוד אחד הרי כאן חמשה ... מיוחדין שבזקניד

כבר התבאר לעיל דף ב. שהמדידה המשמשת לעריפת העגלה בחמשה⁸. וכמו שהתבאר במסכת סוטה דף לב. ודף מד: שהרוג שנמצא נופל בארץ ולא נודע מי הכהו, מניחין אותו במקומו ויוצאין חמשה זקנים מבית דין הגדול שבירושלם כמו שנאמר בפרשת שופטים (דברים כא פסוק ט) פי ימצא חלל באדמה וגו' לא נודע מי הכהו. ויצאו זקניד ושפטיד ומדרו אל הערים אשר סביבת החלל. אחר שמודדין ונודעה העיר הקרובה קוברין את הנהרג במקומו וחוזרין זקני ירושלם למקומן, ובית דין של אותה העיר מביאין עגלת בקר משל אנשי אותה העיר שנאמר (שם) והיה העיר הקרבה אל החלל ולקחו זקני העיר ההוא עגלת בקר וגו'. והורדו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן וגו' נחל שהוא שוטף בחזקה, וזהו איתן האמור בתורה.

ועורפינ אותה שם בקופיין מאחריה, כמו שנאמר וערפו שם את העגלה בנחל. ובית דין של אותה העיר עם כל זקני העיר אפילו הם מאה הכל רוחצין את ידיהן שם במקום עריפתה של עגלה כמו שנאמר וכל זקני העיר ההוא הקרבים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל. ונגשו הכהנים וגו'

וענו ואמרו ואומרים שם בתוך הנחל בלשון הקודש ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו, כלומר שלא בא לידינו הנהרג הזה ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוויה, והכהנים אומרים בלשון הקודש פפר לעמך ישראל אשר פדיית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל, והולכין להן, והקב"ה מכפר על הדם שנ' ונכפר להם הדם

⁸ רמב"ם שם הלכה ה וכמו שכתבו המפרשים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ה. ויצאו הן ולא שלוחן ומדרו שאפילו נמצא בעליל לעיר צריך לעסוק במדידה

עוד התבאר שם דף מה. שנצטוינו⁹ כי ימצא חלל באדמה וגו' (דברים כא פסוק ט). כלומר שנמצא אדם שנהרג על ידי פציעה, וכשנמצא כבר היה מת וכמות שנהרג, כן הוא נמצא. נפל בשדה כלומר שנתגלתה שאיפה להעלים את הנעשה מעיני אחרים¹⁰. מניחין אותו במקומו ויוצאין חמשה זקנים מבית דין הגדול שבירושלם כמו שנאמר בפרשת שופטים ויצאו זקניך ושפטוך ולא שלוחי בית הדין¹¹. ואין מוציאין אלא ברשות בית דין הגדול הסנהדרין¹². ומדרו אל הערים אשר סביבת החלל. ויש שכתב¹³ שדוקא היציאה שצריכים לבוא הם ולא שלוחם אבל המדידה יכול להיות ע"י אחרים.

אם אין ידוע לנו איזו היא העיר הקרובה, מודדים את כל הערים סביב לידע איזו היא הקרובה¹⁴.

⁹ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ט הלכה א
¹⁰ רש"י הירש שם.

¹¹ וצ"ע אמאי לא הוזכר ברמב"ם דין זה עיין תורה תמימה שם אות טו שנשאר בצ"ע.
¹² רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ה הלכה א ולח"מ שם תמה מניין לרמב"ם דין זה. ועיין ציוני מהר"ג שדברי רבינו נובעים מהתוספתא רפ"ג דסנהדרין דאיתא שם אין שורפין את הפרה ואין עורפין את העגלה ואין עושין זקן ממרא ע"פ ב"ד כו' אלא בב"ד של שבעים ואחד ע"כ ועי' בסנהדרין ד"ד ע"ב ותמצא דע"כ כוונת התוספתא דבעי שיהיו ברשות ב"ד של שבעים ואחד ואתיא אפי' כר"י ומוה נובעים דברי רבינו. ועיין מנחת חינוך תקל אות א נראה אף דמבואר במשנה בסוטה דף מ"ד ע"ב דהוי יוצאין מירושלים וכ"כ הר"מ מ"מ לאו דוקא ע' בגמ' דילפינן דצריך להיות מב"ד הגדול אבל אין קפידא באיזה מקום יושבים ועשר גליות גלתה סנהדרין מיבנה לטבריה מ"מ נוהג ד"ז. ול"ד לד"נ דאין דנין רק אם יושבים בלשכת הגזית וארבעים שנה קודם חורבן במלוד ד"נ מפני שגלו הסנהדרין לחניות היינו להר הבית עיין ב"ה דף ל"א שם גז"ה"כ אבל כאן ילפינן דצריכים דיינים מב"ד הגדול אבל ע"ז דהיו צריכים לישב במקומם לא נמצא לימוד ע"כ בכ"ע נוהג ע"ע אף על פי שאין יושבין במקומם כנ"פ.

¹³ מנ"ח שם
¹⁴ רש"י ז"ל בפירוש החומש כתב וז"ל אל הערים אשר סביבות החלל לכל צד לידע איזו קרובה. וכתב הרא"ם ז"ל לא שהוא חובה למדוד מן החלל עד כל עיר ועיר אשר סביבותיו אלא כדי למצוא העיר היותר קרובה אליו לפיכך אם היה החלל מוטל סמוך לעיר שאין ספק שהיא היותר קרובה א"צ שם מדידה ע"כ. ודבריו תמוהים הם. ונ"ל דס"ל להרא"ם דעיקר חיובא דמדידה לא הוי אלא מהעיר הקרובה אלא משום דמספקא לן צריך למדוד את כולם. ומאי דאמרינן בגמרא דאפילו נמצא בעליל היו מודדין הוי דוקא לעיר הקרובה אבל לשאר הערים אין חיוב למדוד משום דא"צ למדוד אל כל הערים אלא משום ספיקא שאינו יודע איזו קרובה אבל בברי לן שאין קרובה מזו א"צ למדוד אלא מן הקרובה. משנה למלך רוצח שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

אולם אם רק עיר אחת קרובה אף על פי שהכל רואים שאותה עיר היא קרובה לחלל יותר מכל ערי הסביבה¹⁵, מצוה לעסוק במדידה¹⁶ מההרוג לאותה העיר¹⁷. שכן המדידה נעשית על ידי חברי בית הדין הגדול עצמם, והיא מבטאת את סמכות בית הדין הגדול הממונה על כולם, כמו כן היא מבטאת את האחריות השוה של כל בתי הדין הנתונים למרותו, כולם אחראים למאורע כגון זה, אלא שרק אחד מהם נדרש לפעול במקרה הנידון, לפי שהוא הקרוב ביותר.

מצוה זו נוהגת בזמן שיד שלטונות החוק היא תקיפה ומקרי רצח והריגה הם נדירים, ולפיכך חלל הנמצא באדמה הוא בגדר "מציאה" המעוררת תשומת לב. כנגד זה בזמן שניטל כח החוק, עד שמקרי רצח הם מעשים שבכל יום, כגון בתקופה הסמוכה לחורבן בית שני, גם מצוה זו איננה נוהגת כמו שיבואר להלן דף מז. בעז"ת משרבו הרצחנים בטלה עגלה ערופה¹⁸.

דף יד:

ו. וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם

כבר התבאר במסכת סוטה דף מה. שבית דין¹⁹ הגדול שבירושלים²⁰ הם עיקר תורה שבעל פה והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל ועליהן הבטיחה תורה שנאמר (דברים יז פסוק יא) על פי התורה

¹⁵ רש"י הירש שם.

¹⁶ ויל"ע אם כל הב"ד צריכים למדוד, ואם רק אחד מהם ימדוד זה נקרא שמדדו ע"י שליח. אילת השחר על התורה שם.

¹⁷ אין מקדיין במדידה זו אלא מודדים הרים ונאיות כקרקע חלקה מפני שהוא של תורה כן מבואר בש"ס דעירובין ובר"מ כאן. מנחת חינוך שם

¹⁸ ועיין משך חכמה שהביא שם בספרי: "נותן לך" – לרבות עבר הירדן. תימא דבפסקא רצ"ז [לפי גירסת הגר"א] "אשר ה' אלקיך נותן לך", ר' שמעון אומר: פרט לעבר הירדן שנטלו מעצמם. והנה בירושלמי דביכורים (א, ה) מייתי לה, וקאמר דחצי שבט המנשי לא נטלו מעצמם. אבל תמוה לומר דלא מייתי עגלה ערופה רק בחלק חצי שבט מנשה, והרמב"ם לא פסק כן. ונראה בסיעתא דשמיא דדריש (ספרי, סוטה מה, ב) "כי ימצא" – פרט למצוי. ומזה הוינא ממעט עבר הירדן דתמן שכיחי רוצחים, וכדאמר הספרי בפרשת מסעי: לפי שרוב שופכי דמים בארץ גלעד. ובנדרים כב, א: אכתי לא עברינן ירדנא. ואם כן הוי מיעוט חדא. ו"אשר ינחילך ה' אלקיך" – למעט עבר הירדן. ואם כן הוי מיעוט אחר מיעוט, ומרבינן עבר הירדן. "וכי ימצא" – פרט למצוי, היינו עיר שרובה עכו"ם, והמיעוט הראשון אינו נעקר לגמרי, וכמו שכתב הגר"א בפרשת חוקת, ובשנות אליהו מסכת שביעית.

¹⁹ רמב"ם ממרים פ"א ה"א

²⁰ משמע שאינו אלא לבי"ד הגדול שבירושלים ולקמן מבואר שנחלקו הראשונים בדבר זה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

אֲשֶׁר יִרְוֶה זֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה וְכֹל הַמֵּאֲמִין בְּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ וּבַתּוֹרָתוֹ חַיִּיב לְסַמּוֹךְ מַעֲשֵׂה הַדֵּת עֲלֵיהֶן וְלִישַׁעַן עֲלֵיהֶן.

כֹּל מִי שֶׁאִינוֹ עוֹשֶׂה כְּהוֹרָאתָן עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (שם) לֹא תִסּוֹר מִן הַדְּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יָמִין וְשְׂמָאל וְכֹל חֻכֵּם²¹ שֶׁחֹלֵק עַל הוֹרָאתָם, מִיתָתוֹ בַּחֲנֹק שֶׁנֶּאֱמַר (שם פְּסוּק יב) וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּזִדּוֹן לְבַלְתִּי שְׁמַע אֶל הַכֹּהֵן הָעֹמֵד לְשָׂרֵת שָׁם אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ אוֹ אֶל הַשֹּׁפֵט וּמַת הָאִישׁ הַהוּא וּבַעֲרַת הָרֶע מִיִּשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ זָקֵן מִמְרָא.

אִין זָקֵן מִמְרָא²² חַיִּיב מִיתָה עַד שִׁיחָא חֻכֵּם שֶׁהֵגִיעַ לְהוֹרָאָה סַמּוֹךְ בְּסִנְהֶדְרִין, וְיַחֲלֹק עַל בֵּית דִּין בְּדַבְרֵי שְׂזוּדוֹנוֹ כִּרְת וּשְׁגָגָתוֹ חֲטָאת, אוֹ בַתְּפִלִּין, וְיִוְרָה לַעֲשׂוֹת כְּהוֹרָאתוֹ, אוֹ יַעֲשֶׂה הוּא עַל פִּי הוֹרָאתוֹ וְיַחֲלֹק עֲלֵיהֶן וְהֵן יוֹשְׁבֵי בַלְשַׁכַּת הַגְּזִית²³, אֲבָל אִם הִיא תַלְמִיד שֶׁלֹּא הֵגִיעַ לְהוֹרָאָה וְהוֹרָה לַעֲשׂוֹת פְּטוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פְּסוּק ח) כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דְבָר לְמִשְׁפָּט מִי שֶׁלֹּא יִפְלֵא מִמֶּנּוּ אֵלָּא דַבֵּר מוֹפְלָא²⁴.

מִצְאָן²⁵ לְבֵית דִּין הַגְּדוֹל חוּץ לְמִקְוָמָן, כְּלוּמַר חוּץ לְהַר הַבַּיִת אֲפִילוּ הֵן בִּירוּשָׁלַיִם²⁶, וְיֵשׁ סוֹבְרִים חוּץ לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית אֲפִילוּ הֵם בְּהַר הַבַּיִת²⁷, וְהִמְרָה

²¹ שְׁמִי שֶׁאִינוֹ מוֹדֵה בַתּוֹרָה שֶׁבַעל פֶּה אִינוֹ זָקֵן מִמְרָא הַאֲמוֹר בַּתּוֹרָה, אֵלָּא הָרִי זֶה בְּכֹלל הַאֲפִיקוֹרוּסִין. אֲבָל זָקֵן מִמְרָא הַאֲמוֹר בַּתּוֹרָה הוּא חֻכֵּם אֶחָד מִחֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ בִּידוֹ קְבִלָּה, שְׁאוּמֵר כִּךְ קִיבַלְתִּי מִרְבוֹתִי, אוֹ שְׁהוּא דֵן בְּאַחַת מִי"ג מִדוֹת וּמוֹרָה בְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּמוֹ שִׁידוֹנוֹ וְיִוְרוּ כֹל חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וּבִאֵה לּוֹ מִחֲלֻקַּת בְּדִין מִן הַדִּינִים עִם בֵּית דִּין הַגְּדוֹל, וְלֹא הוֹדָה לְדַבְרֵיהֶם אֵלָּא חֵלַק עֲלֵיהֶם וְהוֹרָה לַעֲשׂוֹת שֶׁלֹּא כְּהוֹרָאתָן, גִּזְרָה עָלָיו תּוֹרָה מִיתָה, וּמִתּוֹדָה וְיֵשׁ לּוֹ חֵלַק לְעוֹלָם הַבָּא. רַמְבַּ"ם שֵׁם פ"ג ה"א

²² רַמְבַּ"ם שֵׁם הַלְכָה ה'

²³ וְדוֹקָא הִמְרָה עַל כּוֹלֵן שֵׁיךְ זָקֵן מִמְרָא וְלֹא עַל חֵלְקָם שֶׁהָרִי אִין חַיִּיבִים לְהִיּוֹת שֵׁם כּוֹלָם בְּכֹל עַת אֵלָּא כֹל שֶׁנִּשְׁאָרוּ עֲשָׂרִים וְשְׁלוּשָׁה רִשָּׁאִים לְצִאת לְמִלְאכְתָּם. ע' שו"ת מהרי"ט ח"א סי' ס"ח

²⁴ וּבַתְּלִמִּיד שֶׁלֹּא הֵגִיעַ לְהוֹרָאָה הַכֹּל פִּלֵּא (כַּס"מ שֵׁם)

²⁵ רַמְבַּ"ם שֵׁם הַלְכָה ז'

²⁶ תוֹס' סִנְהֶדְרִין יד ב ד"ה מַלְמַד, וּמִשְׁמַע שֶׁבְּהַר הַבַּיִת נִקְרָא מִקְוָמָם, וּכ"כ בְּפִי הָרִא"ש כְּלִים פ"א מ"ח שְׁמַחְנָה לִוְיָה הוּא מִקְוָם לְעֵנִין הַמְרָאָת זָקֵן, וּכ"כ בְּסִפְרֵי דְבֵי רַב לְסִפְרֵי שֵׁם לְדִיּוּק מִלְשׁוֹן רִש"י סִנְהֶדְרִין שֵׁם ד"ה מִצְאָן שֶׁעִיֶּקֶר הַגּוֹרָם הוּא הַר הַבַּיִת, וְכֵן צ"ל לְהַסוֹבְרִים שְׁבִית פֶּאֲנִי הוּא בִּירוּשָׁלַיִם, עֵיין פְּסָחִים סג: מִנְחוֹת דף עה: וּבִגְמ' אֲמָרוּ מִצְאָן אֲבִית פֶּאֲנִי כו'.

²⁷ תוֹס' ע"ז ה ב ד"ה מַלְמַד וּכ"מ לְהַסוֹבְרִים שְׁבִית פֶּאֲנִי הוּא בְּהַר הַבַּיִת, וּכ"מ מִהַכ"מ פ"ג ה"ה ד"ה וְיַחֲלֹק וּכ"כ בְּד' רִש"י וְתוֹס' סִנְהֶדְרִין שֵׁם וּבְסִפְרֵי דְבֵי רַב הַשֵּׁיג ע"ז. וְעֵי ר"ש כְּלִים שֵׁם מִשְׁמַע שֶׁאֵף כֹּל יְרוּשָׁלַיִם נִקְרָא מִקְוָמָם לְזָקֵן מִמְרָא, וְתַמָּה ע"ז בְּמִי נִפְתּוּחַ מִים טְהוּרִים שֵׁם. וְעֵיין עֶרוּךְ הַשּׁוֹלְחָן הַעֲתִיד הַלְכוֹת מִמְרִים סִימָן סז סַעִיף ז – ח שְׁמַדְבְּרֵי הַרְמַב"ם שֶׁכְּתַב מִצְאָן חוּץ לְמִקְוָמָן מִשְׁמַע לְהַדִּיא דְכֹל שְׁחוּץ לְמִקְוָמָן אִינוֹ חַיִּיב מִיתָה, וְרִש"י ז"ל פ"י שֵׁם יוֹתֵר מִפּוֹרֵשׁ וּז"ל מִצְאָן זָקֵן מִמְרָא לְסִנְהֶדְרִין חוּץ לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית וְכו', הָרִי מִפּוֹרֵשׁ דְכֹל

תְּרוּמוֹת וְהַנְּצַחוֹת | בִּנְקַת הַדּוּאָר ח"ן 22887389 | וּבִטְל' 0548027748

לְהַצְטַרְפוֹת לְהַלְכוֹת הַדְּרָף הַיּוֹמִי לְהַלְכָה לְמַעֲשֵׂה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

עליהן פטור, שנאמר (שם) וְקָמַתְּ וְעָלִיתְּ אֶל הַמָּקוֹם מִלְּמַד שֶׁהַמָּקוֹם גּוֹרֵם לוֹ מִיתָה, וְכֹל אֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן שֶׁהֵן פְּטוּרִין מִן הַמִּיתָה, יֵשׁ לְבֵית דִּין הַגְּדוֹל לְנִדּוֹתָם וְלִהְפָּרִישָׁן וְלִהְבוֹתָן וְלִמְנַעַן מִלְּלַמֵּד כְּפִי מָה שִׁירָאָה לָהֶן שֶׁהַדָּבָר צָרִיךְ לַכֵּךְ.

וכן אם בי"ד הגדול קבעו מקומם במקום אחר כגון בשעה שהיה בי"ד הגדול ביבנה, אין חייבים מיתה על המראתם, שנאמר (שם פסוק י) עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה' עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא, עַל הוֹרָאתָ בִּי"ד הַגְּדוֹל שְׁבִירוּשָׁלַיִם חַיִּיב מִיתָה, וְאִין חַיִּיבִים מִיתָה עַל הוֹרָאתָ בִּי"ד שְׁבִיבְנָה²⁸. י"א²⁹ שאם קבעו מקומם באיזה מקום שבתחום ירושלים יש מהראשונים שכתבו שהרי זה כמקום הדין בלשכת הגזית.

ז. לדבר הרשות מי מצו נפקי והכתיב שררך אגן הסהר אל יחסר המזג אלא פשיטא לדבר מצוה

עוד התבאר שם אין בית דין³⁰ של שבעים ואחד צריכין שיהיו יושבין כולן כאחד במקומן שבמקדש, אלא בעת שיהיו צריכין להתקבץ מתקבצין כולן, ובשאר העתות³¹ כל מי שהיה לו עסק יצא לעשות חפצו וחוזר והוא שלא

שחויץ ללשכת הגזית פטור, ולפי"ז למה נקיט בית פני הא אפילו קודם זה פסול. ויראה לי דלרבותא נקיט, דמשום דבית פני הא המקום האחרון של ירושלים, דחויץ לחומת בית פני אינו ירושלים כדתנן במנחות (עח ב) השוחט את התורה ולחמה חויץ לחומת בית פני לא קידש הלחם, והיה שם לפעמים מקום קביעות לב"ד הגדול כדמוכח בסנהדרין שם, דתניא מצאן אבית פני והמרה עליהן כגון שיצאו למדידת עגלה ולהוסיף על העיר ועל העורות וכו', ובשבועות (טו ב) מבואר שבעת שהוסיפו על העיר היו שוהין שם זמן מה ב"ד הגדול, ולפי"ז ה"ק לא מיבעיא במקום שאינו מקום קביעות כלל, אלא אפילו בית פני שכעין מקום קביעות הוא לפרקים והייתי אומר דגם זה חישב כמושב ב"ד והמראתו המראה קמ"ל דאינו כן, דכל שלא בלשכת הגזית אין המראתו המראה, והטעם נראה דכיון דעיקר חששת התורה הוא בשביל מחלוקת ושלא במקומן אין דבריהם נשמעים כל כך שעי"ז יתרבה המחלוקת.

²⁸ ספרי ואותה שאמרו ובאת אל הכהנים הלויים ואל השפט וגו', לרבות בי"ד שביבנה, לא על חיוב מיתה הדברים אמורים, אלא על המצוה לעשות כדבריהם כמשי"כ בפ"י רבנו הלל שם, וכ"כ במלבי"ם שם. ועי' עמק ספרי להנצי"ב שפ"י לרבות שבי"ד שביבנה אף הם צריכים לשאול לבי"ד שבירושלים, וצ"ע שבזמן יבנה לא היה בי"ד הגדול בירושלים.

²⁹ שכל שנקבע מקומם באיזה מקום שבתחום ירושלים הרי הוא מקום הדין כלשכת הגזית עצמה. בית הבהירה למאירי סנהדרין דף מב עמוד ב

³⁰ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ג הלכה ב

³¹ כלומר ביום שאין להם לדון בו דין מיוחד או הוראה מיוחדת המצרכת הרכב מלא של שבעים ואחד, אבל אם היו צריכים באותו יום לדיון מיוחד אסור לשום אחד מהם לצאת וזה פשוט. דבר המשפט שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

יפחתו³² מעשרים ושלושה³³ יושבין תמיד כל זמן ישיבתן, הוצרך אחד מהן לצאת, הרי זה מסתכל בחבירו הנשאר, אם ישארו שם עשרים ושלושה יצא ואם לאו לא יצא עד שיבא אחר.

ח. אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית דין של שבעים ואחד

עוד התבאר שם שאין מוסיפין³⁴ על העיר או על העזרות³⁵, אלא על פי המלך³⁶, וע"פ נביא, ובאורים ותומים, ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד

³² כמבואר בגמ' סוטה שם

³³ פ' אחד ד"מ שררך אגן הסהר שהיא דומה לסהר אל יחסר המזג שאם הוצרך אחד מהם לצאת רואין אם יש שם כ"ג כנגד סנהדרי קטנה יוצא ואם לאו אינו יוצא כלומר אל יחסרו מחלק השלישי שהוא כדי הראוי למוזג וכ"ג הוא שלישי שבעים כפירוש רש"י ז"ל. עוד יש לפרש אל יחסר מהם מז"ג שעולה בגימטריא חמשים שאם יחסר מהם מ"ט ישארו כ"ב ואין ב"ד שקול ויוסיפו עוד אחד (תוס' שם). רדב"ז וכס"מ שם.

³⁴ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ו הלכה יא

³⁵ ומדלא קתני על האולם ועל ההיכל ג"כ ש"מ דעליהם אין להוסיף. וי"ל הטעם משום דכתיב: הכל בכתב מיד ד' עלי השכיל. ואף על גב דבניין בית שני לא היה שוה לגמרי לבניין שלמה שהרי גובה של בניין שלמה היה ק"ב כמבואר בריש דברי הימים (ב) ובית שני היה ק', וגם באורכו נראה מהפסוקים דלא דמיין דבבית שני ארכו ק' ובניין שלמה נראה ממלכים (ו) דהיה שמונים ע"ש וכמ"ש הרמב"ם בריש בית הבחירה שבנאוהו מעין שלמה ומעין לעתיד, מ"מ אין מוסיפין בהם דבעיקר האורך של ההיכל והקדשי קדשים היו שוין אורך ההיכל ארבעים ואורך הקדש קדשים עשרים בין בבניין שלמה ובין בבית שני, אמנם בירושלמי פ"ק דסנהדרין (ה"ג) איתא דאפילו על ההיכל מוסיפין, שאומר שם בקשו להוסיף על ההיכל במה מוסיפין ומסיק במנחת מאפה ע"ש, ודלא כמ"ש בסעי' א. וצ"ל דהא דתנן עיר ועזרות אורחא דמילתא קתני דבהם רואין לפעמים צורך להוסיף לפי רוב העם, אבל בהיכל שאין שם הילוך רק לכהן בקמרת ומנרה ולחם הפנים אין צורך להוסיף אבל אם רצו מוסיפין. ערוך השולחן העתיד הלכות בית המקדש סימן יג סעיף א ג.

³⁶ ראה רש"י סוכה מ"ה ב ד"ה יותם בן עוזיה כו' כל הדינים שהיה דן היה אומרם בשם המלך, הרי שמשפטיו היו בשם עוז מלכות, וע' מדרש תנאים דברים י"ז י"ט לשמור את כל דברי התורה הזאת ואת החוקים האלה לעשותם, ואת החוקים האלו חוקי מלכות, אתה אומר חוקי מלכות או אינו אלא דברות, כשהוא אומר לשמור את כל דברי התורה הזאת הרי דברות אמורות הא מה אני מקיים את החוקים האלו חוקי מלכות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

זקנים, שנאמר (שמות כה פסוק ט) כָּבֵל אֲשֶׁר אָנִי מֵרָאָה אוֹתָךְ וְגו' וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ לְדוֹרוֹת³⁷, ומשה רבינו מלך היה³⁸.

ט. איזהו מעשר שני שאין דמיו ידועין פירות שהקילו ויין שהקרים ומעות שהחלידו ... פודין אותו בשלשה לקוחות ... אפילו נכרי אחד מהן אפילו אחד מהם בעלים ... איש ושתי נשיו פודין מעשר שני שאין דמיו ידועין

כבר התבאר לעיל דף ב. שנטע רבעי³⁹ כלומר הפירות שהנטעו בשנה הרביעית לנטיעת האילן, הרי הוא קודש, שנאמר ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי קדש הלולים ליי, ודינו להאכל בירושלים לבעליו כמעשר שני, והרוצה לפדות נטע רבעי פודהו כמעשר שני.

כיצד פודין נטע רבעי מניח את הסל⁴⁰ אחר שתלשו⁴¹ ומלאהו פירות ע"פ שלשה, שאין נפדה אלא ע"פ ג' שישומו את מחירו⁴², ואומדין כמה אדם רוצה לפדות לו בסלע על מנת שיוציא יציאות השומרים והחמרים והפועלים מביתו, ואחר שקוצבין את השער מניח את המעות ואומר כל הנלקט מזה מחולל על המעות אלו משער כך וכך סלים בסלע.

³⁷ וכיצד מוסיפין על העיר עושין בית דין שתי תודות ולוקחין לחם חמין שבהם והולכים בית דין אחר שתי התודות ושתי התודות זו אחר זו ועומדין בכנורות ובנבלים ובצלצל על כל פנה ופנה ועל כל אבן (ואבן) שבירושלים ואומר ארוממך יי כי דליתני וגו', עד שמגיעין לסוף המקום שמקדשין אותו ועומדין שם, ואוכלים שם לחם תודה אחת משתי התודות והשנייה נשרפת וע"פ הנביא שורפין את זו ואוכלין את זו. רמב"ם שם הלכה יב ועיין באחרונים שם שהיו אומרים גם שיר של פנעים ועיי"ש עוד ואכמ"ל

³⁸ וכן הוא לשון הרמב"ן שמות פרק ל פסוק יג "קבע לו משה רבינו מטבע כסף בישראל, כי מלך גדול היה, וקרא למטבע ההוא "שקל" בעבור שכל המטבע במשקל שלם, אין בו פחות ולא כסף סיגים".

³⁹ ונקרא רבעי ולא רביעי שלא יטעו דמי שיש לו ד' כרמים הרביעי הוא כרם הקדוש לכן נקרא רבעי דהיינו שנה רביעית

⁴⁰ וסגי שמשער בסל א' וא"צ לשער יותר דמסתמא כל הסלים שוין. דרך אמונה שם מז

⁴¹ ש"ך יו"ד רצד יב

⁴² אפשר דכאן לא מהני א' מהן גוי או בעלים אלא בעי ב"ד חשוב וי"א שהטעם מתוך שאדם להוט לאכילה פירות נטיעה זו חיישי' שלא ידקדק בדמיו כראוי ולכן צריך שלשה וי"א שגם בנ"ר אם דמיו ידועים סגי באחד כמו במע"ש. דרך אמונה שם מח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

אין פודין מע"ש⁴³ מאומד בלי מדה ובלי משקל⁴⁴, אלא מדקדק במדתו או במשקלו ונותן דמיו, אם היו דמיו ידועים יפרדה על פי אחד ששואלין לאחד מה דמיו וסומכין עליו, וצריך שיהא תגר ובקי כדבסמוך אבל לא ע"פ הבעלים שלא יחשדוהו שפודהו בפחות מדמיו ולא ע"פ גוי.

ואם דבר שאין דמיו ידועים כגון יין שהתחיל להחמיץ ופירות שהרקיבו או מעות שהחלידו, יפרדה ע"פ ג' תגרים – סוחרים שבקיאים בשומא⁴⁵, ואפילו היה אחד מהן עכו"ם⁴⁶ או בעל המעשר אפילו איש ושתי נשיו פודין על פיהם, ו"א⁴⁷ שצריך ג' אנשים שרוצים ללוקחו ויתנו למי שיתן יותר. וי"א⁴⁸ דבעינן תרוייהו תגרים וגם שרוצים לקנותו.

ובזה⁴⁹ שפודין שוה מנה על פרוטה א"צ ע"פ שלשה הין בנטע רבעי ובין במעשר שני וכופין את הבעלים לפתוח ראשון היינו לומר ראשון⁵⁰ את המחיר שרוצה לתת בעד פדיונו לפי שהבעלים מוסיף חומש ואם הבעלים אמרו מחיר שוב אין יכולין לחזור בהן דהוי כנדר להקדש כיון דמע"ש ממון גבוה הוא וי"א⁵¹ שיכולין לחזור בהן. אבל אם יש אחר שרוצה לתת יותר ממנו אף על פי שעם החומש של הבעלים יהי יותר מהשני נותנין אותה לשני.

י. ההקדשות בשלשה ... ערכין המטלטלין

⁴³ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ד הלכה ב

⁴⁴ מיהו דברים שדרבן לימכר אכסרה מותר. דרך אמונה שם קבט

⁴⁵ דסתם בנ"א שאינם תגרים אינם בקיאים בזה

⁴⁶ דגילוי מילתא בעלמא הוא ובמקום שאין לו ריות מזה אין חוששין שישקר

⁴⁷ יד רמ"ה וחי' הר"ן סנהדרין י"ד ב' אבל רש"י ותוס' ותוס' הרא"ש והמאירי שם הסכימו לדעת רבנו והר"י בן מ"צ במע"ש פי' לקוחות פי' שקונין בזול בפחות משויו נ' שמפרש לקוחות שרוצין לקנות ומפרש דלקולא קאמר דמתוך שרוצים לקנות יעמדו על המקח עד שיתנו להם במחיר קמץ והוא בעין שער הזול והוא להיפך מסברת הרמ"ה.

⁴⁸ רבנו יונה שם מצדד בן בדעת רש"י

⁴⁹ תוס' ותוס' הרא"ש שם

⁵⁰ כס"מ שם מהר"י קורקום

⁵¹ השנות הראב"ד שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

עוד התבאר שם שאין פודין את ההקדשות⁵² אלא בשלשה בקיאים, וכן כשגובין מטלטלין שממשכנין מחייבי ערכין שמיין אותן בשלשה, וכשמעריכין בהמה וכיוצא בה משאר מטלטלין שמיין אותה בשלשה.

⁵² רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ח הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

